

„Okno lasu” – obraz i współczesne media w ręku edukatora

Małgorzata Krokowska-Paluszak, Patrycja Opalińska, Adrian Łukowski, Agnieszka Błasiak, Anna Wierzbicka, Arkadiusz Gruchała, Maciej Skorupski

Zgodnie z założeniami „Polityki Leśnej Państwa” (1997) oraz w myśl wewnętrznych zarządzeń w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe (Zarządzenie Dyrektora Generalnego nr 57, 2003) edukacja stanowi ważne zadanie leśników. Celem edukacji prowadzonej przez Lasy Państwowe jest propagowanie w społeczeństwie wiedzy o lesie oraz podnoszenie świadomości w ramach zrównoważonej gospodarki leśnej, a także budowanie zaufania społecznego do działalności zawodowej leśników (Grzywacz 2007, Grzywacz 2011). Edukacja dla zrównoważonego rozwoju (EZR) to edukacja holistyczna, która musi uwzględniać wszystkie aspekty funkcjonowania człowieka w otaczającej go rzeczywistości społecznej, gospodarczej i przyrodniczej. Efektami takiej edukacji powinno być wyposażenie młodych ludzi zarówno w wiedzę, umiejętności, ale i narzędzia niezbędne w wielopoziomowej egzystencji (Kuzior 2014). Realizacja takiej edukacji możliwa jest dzięki współpracy na szczeblu międzynarodowym, krajowym, a także regionalnym i lokalnym. Prowadzona powinna być wielopoziomowo, dlatego też wymaga stosowania różnych kanałów komunikacji (Kuzior 2007).

Jednym z ważniejszych obecnie kanałów komunikacji jest Internet. Stanowi on miejsce wymiany myśli i poglądów, ale też jest źródłem pozyskiwania informacji i zdobywania wiedzy. Popularność Internetu powoduje, że stanowi on jedną z podstawowych platform komunikacyjnych dla społeczeństwa, a tym samym dla wielu instytucji i znaczącej części biznesu (Łukowski i in. 2016, Juszczyk 2011). Dostęp do sieci i bycie w trybie on-line jest już dziś niemal standardem. Internet mamy „ze sobą” niemalże w każdej chwili, korzystając z sieci mobilnej w urządzeniach przenośnych typu telefon komórkowy czy tablet. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2016 r. 80,1% gospodarstw domowych miało w domu przynajmniej jeden komputer, a dostęp do Internetu posiadało 80,4%, w tym 75,7% – szerokopasmowo. Jednocześnie ponad połowa dużych przedsiębiorstw wykorzystywała media społecznościowe (GUS 2016). Internet odgrywa ważną rolę, jako narzędzie popularyzatorskie i promocyjne (Jaska i Krzyżanowska 2009). Fanpage na portalach społecznościowych są jednym z najpopularniejszych nośników reklamy, a co za tym idzie są jednym z narzędzi budowania wizerunku firm, stowarzyszeń, fundacji, ale i osób prywatnych. Social media biją rekordy popularności także wśród użytkowników prywatnych, szczegółowe statystyki wykazują, że ponad jedna trzecia Polaków (13 mln) posiada aktywne konto w social media (przeważająca większość na Facebooku), a 9,2 milionów osób korzysta aktywnie z serwisów społecznościowych za pomocą smartfonów (stan na styczeń 2015 r.) (Łukowski i in. 2016, Krela 2013). Co ważne w 2016 roku odnotowano 44,1% gospodarstw, w których dzieci w wieku 5-15 lat korzystały ze smartfona. W porównaniu z 2013 rokiem wskaźnik ten wzrósł o 31,0 p. proc., natomiast odsetek dzieci używających telefony komórkowe zmniejszył się w tym okresie o 11,2 p. proc. (GUS 2016). Wartości te bez wątpienia pokazują nośność Internetu jako kanału komunikacji. Pozwalają także upatrywać w nim właściwe miejsce do prowadzenia intensywnej kampanii edukacyjno-promocyjnej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych. Dotychczasowe badania naukowe pokazują także, że zjawisko wykorzystania portali społecznościowych, jako narzędzi

edukacyjnych jest nadal obszarem niewykorzystanym (Blak 2011). Warto zainwestować czas i energię na działalność w sieci. Do niedawna utrzymywało się przekonanie, że aktywność młodzieży w sieci społecznościowej pożytkowana jest głównie na rozrywkę (Doniecki 2013). Dziś jednak poprzez krótki filmik internetowy zamieszczony w sieci jednocześnie przemycą się materiał edukacyjny, popularyzatorski, promocyjny i budujący wizerunek osoby lub firmy (Trzaskowski 2008, Ciechanowicz 2010, Cain i Policastri 2011).

Warto zdawać sobie sprawę, że to jaki wizerunek w oczach społeczeństwa mają edukatorzy, leśnicy, Lasy Państwowe, warunkuje nośność publikowanych przez nich informacji. To jaki chcemy żeby był nasz wizerunek, warunkuje jakie będziemy publikować treści na swoich portalach, blogach czy stronach internetowych. Celem warsztatu było ukazanie uczestnikom, iż krótkie filmiki mogą być bardzo dobrym narzędziem edukacji dla zrównoważonego rozwoju i przećwiczenie najistotniejszych umiejętności potrzebnych do tworzenia takich krótkich form. Kto może być autorem takich filmików? Niemal każdy. Co może być tematem filmików internetowych? Niemal wszystko, co wpisuje się w wizerunek, który chcemy ukształtować.

Aby nakręcić dobry film potrzebny jest scenariusz. Scenariusz składa się z tego, co widać w wyobraźni, z obrazów (Peret-Drażewska 2016). Historie, które chcemy opowiedzieć w filmie opowiadamy za pomocą obrazów. Możemy się wspomóc dźwiękiem, nastrojem. Dopiero, kiedy wszystko inne zawiedzie, na sam koniec, sięgamy po słowo. Pięknym i trafnym dowodem na moc obrazu i dźwięku jest film dyplomowy Marsha Onderstijna z 2012 roku „A Hauntingly Beautiful Short Film About Life and Death” – o tym, jak Śmierć zakochała się w Życiu (<http://marshaonderstijn.com/>). Niestety rzadko kto ma takie umiejętności bądź dysponuje odpowiednim budżetem, żeby taką profesjonalną animację wykonać. Innym przykładem materiału bez słów jest filmik fińskiego stowarzyszenia leśnego (Finnish Forest Association) (<https://www.smy.fi/en/teach-learn/>). Opowiada on historię życia Fina – od kartonowego pudełka w którym rodzice przywożą noworodka do domu po drewnianą urnę (https://www.youtube.com/watch?v=_FAa7uMRzNw). Obrazem, dźwiękiem i nastrojem można też zaczerpować w inny sposób. Dobrym przykładem jest internetowa działalność leśniczego Kazimierza Nózki oraz fanpage Nadleśnictwa Baligród. Na profilu tego nadleśnictwa na Facebooku 15 kwietnia 2017 pojawił się filmik internetowy, na którym widać dwa małe, bawiące się niedźwiadki. Ten niewiele ponad minutowy filmik wyświetlono 150 tysięcy razy, zdobył 1700 polubień, został 1187 udostępniony i 49 osób go skomentowało (<https://www.facebook.com/NadlesnictwoBaligrodLasyPanstwowe/videos/1328288703913368/>). Duża popularność tego nagrania przyczyniła się także do tego, że film był udostępniany nie tylko przez osoby prywatne, ale zainteresowały się nim również portale internetowe (<https://turystyka.wp.pl/niedzwiadki-w-bieszczadach-harcuja-i-robia-furore-w-internecie-6113292972750977a>).

Bardzo istotne jest, w jaki sposób, jakim językiem będziemy mówić o ZR. Przykładem doskonałego materiału edukacyjnego o zrównoważonym rozwoju i lesie jest filmik reklamujący działania Confor’u organizacji wspierającej lasy i przemysł drzewny w Wielkiej Brytanii. Film zapowiadany jest na stronach internetowych tak: „Co łączy wychwytywanie dwutlenku węgla i słoiiki do kawy? Drzewa – drzewa są ważną częścią całego naszego życia. Confor jest organizacją pozarządową, która wspiera zrównoważoną gospodarkę leśną i przemysł drzewny. Przejdź na stronę <http://www.confor.org.uk>, aby zobaczyć, w jaki sposób współczesna gospodarka leśna równoważy produkcję drewna z rekreacją, zrównoważeniem rozwojem i ochroną przyrody” (<http://www.confor.org.uk/>). Innym przykładem są działania i filmy publikowane przez The Danish Wood Initiative. To stowarzyszenie, w skład którego wchodzi dzie-

więć organizacji (Stowarzyszenie Duńskiego Przemysłu Drzewnego i Meblarskiego, Uniwersytet w Kopenhadze – Wydział Nauk Geologicznych i Gospodarki Naturalnej, Duńska Agencja Ochrony Środowiska, Duńska Agencja Ochrony Przyrody, Stowarzyszenie Lasów Duńskich, Danish Sawmilling Industries Organization, Duńska Federacja Handlu Drewnem, 3F – Zjednoczona Federacja Duńskich Pracowników oraz Organizacja Handlowa Duńskiego Handlu Drewnem i Budynkami). Celem stowarzyszenia jest zwiększenie wykorzystania produktów z drewna. Træ.dk reprezentuje cały cykl przerobu drewna począwszy od lasu do produktu końcowego. Strona internetowa www.trae.dk ma na celu podniesienie świadomości i wiedzy na temat ekologicznych właściwości drzew, niezależnie od tego, czy rosną one w lasach, czy są wykorzystywane w przemyśle, czy w budynkach (<https://www.trae.dk/artikel/tegnefilm-er-du-ogsaa-traet/>). Tego typu animacje internetowe możliwe są do wykonania przy dużym udziale talentu plastycznego i przy wykorzystaniu programu Prezi Classic (<https://prezi.com/>). Materiały obu tych organizacji łączą prosty przekaz, oparty o życie codzienne, codzienne wykorzystanie drewna, pokazywanie połączeń nieoczywistych i humor.

Ostatnim przykładem efektywnej działalności w sieci są blogi (mikroblogi, vblogi) (Chrzanowski 2011). Jak atrakcyjnie mówić o dużych i małych zagadkach przyrodniczych, jak przybliżyć świat przyrody i jak uczyć szacunku do niej pokazuje mikroblog Piotra Horzeli (<http://piotrhorzela.com/>), absolwenta leśnictwa, przyrodnika i zapalonego podróżnika. W krótkich filmach na YouTube Horzela opowiada o lesie, o przyrodniczo-leśnych ciekawostkach, o tym co i kogo można spotkać w lesie. Pan Horzela opowiada prostym językiem, nie unika kolokwializmów (mówi o „bazgołach”, o „dołach”, o „szyszce” i o „jemiole”) jednocześnie unika słownictwa fachowego i górnolotnego.

Na koniec warsztatu uczestnicy wypracowali następujące praktyczne wskazówki:

1. Myśl obrazami!
2. Znajdź tematy w życiu codziennym!
3. Mów prostym, zwyczajnym językiem!
4. Używaj krótkich zdań. Mów, rzeczowo, w czasie teraźniejszym!
5. Nie używaj specjalistycznego słownictwa, a każde ważne („trudne”) słowo dodatkowo wytłumacz!
6. Pamiętaj, że masz mało czasu, mów tylko to, co konieczne, ani słowa więcej!
7. Humor jest ważny!
8. Zaskocz swojego odbiorcę, zafascynuj go, zaintryguj, ale jednocześnie bądź rzeczowy i trzymaj się faktów.

Warto pamiętać, by przed umieszczeniem filmu w Internecie poddać go ewaluacji. Dlatego dobrze jest obejrzeć materiał samemu, pokazać znajomym i współpracownikom. Warto pamiętać, że krótka forma filmowa w Internecie może być źródłem edukacji, promocji i narzędziem budowania wizerunku autorów jak i instytucji, dla której pracują.

Literatura

- Blak K. 2011. Portale społecznościowe jako narzędzie edukacyjne. 21. Ogólnopolskie Sympozjum Naukowe „Człowiek - Media - Edukacja” 23-24 września, Kraków: 1-6.
- Cain J., Policastri A. 2011. Using Facebook as an informal learning environment. *Am. J. Pharm. Edu.* 75 (10): 207.
- Ciechanowicz W. 2010. Blog jako narzędzie edukacji i pokonywania bariery braku zainteresowania mediów. *Stud. i Mat. CEPL, Rogów*, 24 (1): 93-99.

- Doniecki D. 2013. Portale społecznościowe w życiu młodzieży szkolnej. <http://www publikacje.edu.pl/publikacje.php?nr=11046>.
- Grzywacz A. 2007. Edukacja leśna w Polsce, stan obecny i perspektywy. Materiały konferencji Towarzystwa Przyjaciół Lasu „Edukacja leśna – stan i perspektywy”, 20-21 kwietnia, Jedlnia.
- Grzywacz A. 2011. Podstawy programowe w szkołach podstawowych w zakresie wiedzy o leśnictwie a treści kształcenia w edukacji leśnej realizowanej przez nadleśnictwa Lasów Państwowych. Stud. i Mat. CEPL, Rogów, 26 (1): 120-125.
- Jaska E., Krzyżanowska K. 2009. Udział mediów w popularyzowaniu turystyki przyrodniczej. Stud. i Mat. CEPL, Rogów, 23 (4): 333-339.
- Juszczyk S. 2011. Internet – współczesne medium komunikacji społecznej. 21. Ogólnopolskie Sympozjum Naukowe „Człowiek - Media - Edukacja” 23-24 września, Kraków 1-7.
- Krela T. 2013. Jak używamy Facebooka na naszych smartfonach?. <http://www.spidersweb.pl/2013/03/mobilny-facebook.html>
- Kuzior A. 2007. Internet jako narzędzie budowania świadomości zrównoważonego rozwoju. Problemy Ekorozwoju, 2 (2): 95-101.
- Kuzior A. 2014. Dekada Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Seria: Organizacja i Zarządzanie, 72: 87-100.
- Lukowski A., Opalińska P., Wierzbicka A. 2016. Aktywność nadleśnictw w mediach społecznościowych na przykładzie portalu „Facebook”. Stud. i Mat. CEPL, Rogów, 47 (2): 209-216.
- Polityka Leśna Państwa 1997. Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa. Wydawnictwo Świat, Warszawa.
- Spółceństwo informacyjne w Polsce w 2016. 2016. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa.
- Trzaskowski T. 2008. Społecznościowo! Web 2.0 nowym kierunkiem w edukacji. Eduk. i Dialog 4. http://edukacjaialog.pl/archiwum/2008,1/kwiecien,4/temat,6/spolecznosciowo_web20_nowym_kierunkiem_w_edukacji,30.html
- Zarządzenia nr 57 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 9 maja 2003 roku, w sprawie „Kierunków rozwoju edukacji leśnej w Lasach Państwowych” oraz „Wytycznych do tworzenia programu edukacji leśnej społeczeństwa w Nadleśnictwie”.
- <http://marshaonderstijn.com/>
- <https://www.facebook.com/NadlesnictwoBaligrodLasyPanstwowe/videos/1328288703913368/>
- <https://turystyka.wp.pl/niedzwiadki-w-bieszczadach-harcuja-i-robia-furore-w-internecie-6113292972750977a>
- <http://www.confor.org.uk/>
- <https://www.trae.dk/artikel/tegnofilm-er-du-ogsaa-traet/>
- <https://prezi.com/>
- <http://piotrhorzela.com/>
- https://www.youtube.com/watch?v=_FAa7uMRzNw
- <https://www.smy.fi/en/teach-learn/>

Streszczenie. Na amatorskich materiałach filmowych opiera się obecnie komunikacja w mediach internetowych. Jak wykorzystać krótkie formy filmowe w edukacji dla zrównoważonego rozwoju? Artykuł jest rezultatem warsztatu, którym odbył się na XXII konferencji WZELS. Zawiera informacje teoretyczne na temat komunikacji internetowej, subiektywny przegląd filmików na temat EZR oraz kompendium podstawowej wiedzy dotyczącej nagrania materiału wideo z pomocą telefonu komórkowego.

Słowa kluczowe: film, obraz, przyroda, problemy przyrodnicze

Summary. “The Eye of the Forest” – Video Image and Communication Media in the Hands of a Forest Educator. Modern internet communication media are built on amateur video recordings. How to use these short videos in education for sustainable development? The article is a result of a workshop held during the 22nd Modern Problems in Forestry Education Conference (WZELS). It contains a theoretical background of internet communication media, a subjective review of some EDS videos and a compendium of basic knowledge about video-recording with the use of a mobile phone.

Key words: movie, image, nature, nature problems

**Małgorzata Krokowska-Paluszak¹, Patrycja Opalińska¹,
Adrian Łukowski^{1,2}, Agnieszka Błasiak¹, Anna Wierzbicka¹, Arkadiusz Gruchala³,
Maciej Skorupski¹**

¹Katedra Łowiectwa i Ochrony Lasu, Wydział Leśny
Uniwersytet Przyrodniczy w Poznaniu,

²Instytut Dendrologii PAN w Kórniku,

³Katedra Urządzania Lasu, Geomatyki i Ekonomiki Leśnictwa
Wydział Leśny SGGW w Warszawie
paluszak@up.poznan.pl